

کارشناسان در نشست بررسی تحلیلی وقایع سیل اخیر ایران عنوان کردند

چرا سیلاب ها خسارت زد؟

گروه اجتماعی / بررسی اقلیم شناسان و کارشناس خاک نشان می دهد سیل اخیر در کشور بی سابقه نبوده است اما آنچه باعث شد تا خسارت سیل اخیر نسبت به دوره گذشته افزایش یابد، دستکاری و دخالت انسان در طبیعت است. «محمد فاضلی» رئیس مرکز امور اجتماعی منابع آب و انرژی در نشست «بررسی تحلیلی وقایع سیل اخیر ایران» می گوید: «سیلاب‌ها نشان دادند سطح مناقشات سیاسی در جامعه آن‌قدر بالاست‌که حتی پدیده‌ای مثل سیلاب را هم تحت تأثیر قرار می‌دهد.»

فاضلی معتقد است که مناقشات سیاسی بر محور سیلاب، سرمایه اعتماد جامعه ایران را مورد حمله قرار می‌دهد. او می‌افزاید: «اگر در گذشته اقتصاد و حکمرانی غلط تیشه به ریشه اعتماد می‌زد این‌بار سیلاب این اعتماد را تضعیف کرده و سبب شد تا سطح تاب‌آوری در جامعه کاهش پیدا کند.» فاضلی سیلاب را پدیده‌ای سیاسی و اجتماعی می‌داند و می‌گوید: «مناقشات سیاسی عاقبت خطرناکی برای کشور دارد و نتیجه آن اعتمادسوزی است.»

او ساخت و ساز در حریم و بستر رودخانه در حریم دری به جای حریم‌داری عنوان می‌کند و می‌افزاید: «در عرصه سیاست امروز ایران، گویی همگان فقط نگاهی به امروز این مرز و بوم دارند و برای رسیدن به اهداف کوتاه‌مدت سرمایه‌های ایران را از بین می‌برند.»

او مسأله آب را یک مسأله محلی می‌داند و معتقد است: «هیچ‌کس نمی‌تواند به معضل آب در مازندران همان‌گونه‌ای حل کند که در یزد یا خوزستان باید حل شود. بنابراین به تبع آن مسأله سیلاب هم محلی است و این امر این پرسش را مطرح

می‌کند که ما تا کجا می‌خواهیم محلی عمل کنیم و تا چه میزان باید بر اساس دستورالعمل‌های صادره عمل کنیم؟ آیا یک دستورالعمل یکسان سیلاب برای کل کشور کفایت می‌کند یا احتیاج به محلی‌اندیشی داریم.»

فاضلی علیچانی» اقلیم‌شناس، استاد جغرافیای طبیعی دانشگاه خوارزمی نیز در این نشست ماهیت کشور را سیلابی می‌داند و می‌گوید: «رقی نمی‌کند که ما وارد دوران ترسالی شویم یا روند تغییر اقلیم ادامه بیابد در هر صورت سیلاب خواهیم داشت و باید برنامه‌ریزی داشته باشیم.»

او ماهیت باران‌های ایران را برخلاف بیشتر نقاط جهان، رگباری می‌داند و می‌افزاید: ما در منطقه خشک قرار داریم، بنابراین باران‌ها به لحاظ مکانی و زمانی بی‌نظم هستند. تغییر اقلیم هم بارش‌های بی‌نظم در پی دارد. چه وارد ترسالی شویم چه خشکسالی این بی‌نظمی وجود دارد. البته سیل وضعیت غیر عادی کشور نبود اما باید نسبت به مسأله آگاه باشیم و برنامه‌ریزی کنیم.

او باران و سیلاب اخیر را بی‌سابقه نمی‌داند و می‌گوید: «این باران در دوره‌های گذشته هم اتفاق افتاد. اما امروز باید پرسید چرا سیل‌ها در دوره‌های گذشته خسارت‌زا نبودند؟

و حجم سیل را افزایش می‌دهد.» به‌طور کلی درباره بارش‌های اخیر می‌توان گفت که بی‌سابقه نبوده است چرا که همه این بارش‌ها در دوره‌های گذشته هم اتفاق افتاده اما چنین خسارتی را در پی نداشت.»

■ **دفاع مدیر کل بحران از سد کرخه**

مدیرکل بحران و پدافند غیرعامل شرکت مدیریت منابع آب ایران هم حجم وارد شده آب به مخازن سد را معادل ۵۶ میلیارد متر مکعب تنوع ریزی را هم تغییر می‌دهد.» به گفته او مداخلات انسانی دارد خصوصیت‌های دیگری به طبیعت ما می‌دهد.

نیک کامل به تعداد سیل‌ها در دهه‌های مختلف اشاره می‌کند و می‌گوید: «در دهه ۴۰، ۱۹۳ سیل داشتیم اما تعداد سیل‌ها در دهه ۹۰ که هنوز به پایان نرسیده، بالغ بر دو هزار سیل است.»

در واقع بارش در طبیعت ما براساس تغییر اقلیم کم شده، بنابراین باید سیلاب هم کمتر می‌شد اما چرا کمتر نشد؟ چون دخالت انسان میزان تواتر

■

سال بیست وپنجم ■ شماره ۷۰۴۳

■ پنجشنبه ■ ۵ اردیبهشت ۱۳۹۸

استعدآلین

می‌تواند ۴۴۰۰ متر مکعب بر ثانیه سیلاب را از خود عبور دهد، در حالی که این میزان بالغ بر ۵۰۰۰ متر مکعب بر ثانیه بود. در واقع می‌توان گفت که اگر اقدامات غیرکارشناسانه نبود خسارت کاهش پیدا می‌کرد.»

■

■

استاد دانشگاه شهید بهشتی هم در این نشست تأسیس صندوق بیمه خسارت سوانح طبیعی را ضروری می‌داند و می‌افزاید: «دولت تمام توان خود را در سیل اخیر استفاده کرده اما موضوع فراتر از دولت است و زیر ساخت‌های حکمرانی «سیف‌الله آقابگی» انتقاد به ساخت سد کرخه را غیر کارشناسانه می‌داند و می‌گوید چنانچه سد کرخه ساخته نمی‌شد، می‌توانست فجایع بسیار سنگینی برای استان خوزستان رقم بخورد.»

او ساخت و سازهای غیر اصولی در بستر رودخانه کشکان را باعث افزایش خسارت به پلدختر می‌داند و می‌گوید: «این رودخانه حداثر

کمک به سلامت روان قربانیان سوانح طبیعی

آموزش‌هایی ارائه می‌دهند و افراد نیازمند خدمات ویژه‌تر سلامت روان را شناسایی وبه مراکز تخصصی ارجاع می‌کنند.

۴- **اطلاع‌رسانی رسانه‌ها:** انتقال اطلاعات مفید، هشدارهای ضروری و مطالب آموزشی به مردم منطقه از طریق رسانه‌های مختلف واجدهمیت بسیار است و چگونگی انتشار اخبار گاه اهمیتی بیش از محتوای آنها می‌یابد. اخبار باید در عین درستی، دقت و اعتبار، برانگیزاننده امید و با پرهیز از تنش زایی باشند. به بیان دیگر، باید «عادلّی میان اطلاع‌رسانی و تنش‌زایی» برقرار کرد. بدیهی است که انتشار «همه» اخبار و اطلاعات منطقه مفید نیست و انتشار مکرر جزئیات اخبار ناگوار مربوط به بحران دارای قابلیت تشدید صدمات روانی مردم و افزودن حس ناامنی و خطر است.

در عین حال، از انتشار اخبار و تفسیرهای غیرواقع‌گرایانه‌ای که صرفاً برای ایجاد امید و نشاط در مردم تهیه شده‌اند باید پرهیز کرد و چنین عملکردی به‌دست رفتن اعتماد عمومی به رسانه‌ها خواهد انجامید. برای افزایش امید و انگیزه افراد بحران باید، نشان دادن خدمات ارائه‌شده و حمایت عملی مردم و دولت مفید است و در چنین شرایطی باید از تخطئه و تضعیف روحیه نیروهای امدادی جداً خودداری کرد.

یکی از صورت‌های انتشار غیرحرفه‌ای اخبار بحران‌ها که خود می‌تواند به ابتلاّی تعداد بیشتری از مردم به اختلالات روان‌پریشی مرتبط با سوانح و فجایع منجر شود، نمایش مکرر صحنه‌های دلخراش فاجعه است. این رویارویی مخصوص اگر بدون هشدار قبلی به پهنیده گزارش باشد، می‌تواند به آشفتگی‌هایی چون اختلال استرس پس از سانحه (PTSD) در خدمت‌رسانی و «صدافت» در اطلاع‌رسانی باشد و در غیر این صورت «ادراک حمایت» و «ادراک عدالت» که اجزایی ضروری در بسته کمک‌رسانی به سلامت روان آسیب‌دیدگان و اثربخشی واقعی خدمات ارائه‌شده به آنهاست از دست می‌رود.

شیوه عملکرد نیروهای امدادگر و خدمت‌رسان دولتی در بحران‌های پیشین نیز در هر بحران پسین اثرگذار است و در شکل‌دهی به میزان اعتماد مردم به نیروهای دولتی که باید نیروی اصلی مداخله در بحران باشند بسیار مؤثر.

همچنین می‌دانیم که در بحران‌های بزرگ، نیروهای دولتی یک کشور اغلب به تنهایی از پس مدیریت کامل بحران برنمی‌آیند و نیاز به دریافت کمک از نیروهای مردمی، سازمان‌های مردم‌نهاد و ارگان‌های بین‌المللی وجود دارد. زمینه‌سازی برای دریافت این کمک‌ها نیز باید به‌شکل مستمر و پیش از هر بحران انجام شود.

۳- **خدمت‌رسانی سلامت روان:**

نیروهای آموزش‌دیده باید از پیش برای ارائه خدمت در شرایط بحرانی آمادگی و تمرین داشته باشند و بر اساس دستورالعمل مشخصی رفتار کنند. خدمت‌رسانی افراد حتی کارشناسان، بدون گذراندن دوره مدون مربوطه و بدون قرار گرفتن در ساختار پیش‌بینی‌شده ملی می‌تواند مشکل‌ساز شود. افراد تیم امداد سلامت روان در این شرایط به حمایت عاطفی دلیل باید تا حد امکان امید به زندگی از مردم بحران دیده می‌پردازند، به آنها و افراد خانواده‌شان

در نشست صمیمی مدیرعامل ایرنا با استادان و رؤسای دانشگاه‌ها **جامعه‌دانشگاهی نقش مؤثری در کاهش ناامیدی دارد**

ایرنا

هادی خانیکی مدیر گروه ارتباطات و عضو هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبایی، حلقه‌های ارتباطی را گذشته جامعه ایران دانست و گفت: جامعه در رویارویی با مسائل در

■

گزارش خبری

سطوح علمی و مدیریتی با چرخش گفتمانی مواجه شده است.

به گزارش ایرنا، خانیکی در نشست صمیمی سید ضیاء، هاشمی مدیرعامل ایرنا با جمعی از اساتید، رؤسای دانشگاه‌ها و معاونان وزارت علوم، تحقیقات و فناوری با تأکید بر حضور دانشگاه‌ها در مسائل اجتماعی از جمله سیل اخیر افزود: مسائل به شیوه گذشته قابل حل نیستند بلکه باید در چارچوب‌های جدید قرار گرفته و راه‌حل‌های تازه‌ای برای آنها یافت. یادآور می‌شود از جمله شرکت‌کنندگان این نشست غلامرضا ظریفیان، رضا فرجی دانا، محمد فرهادی، محمود نیلی احمدآبادی، مجتبی صدیقی، حسین سیمایی صراف، حسین میرزایی، وحید احمدی و... بودند. خانیکی همچنین گفت که خبرگزاری جمهوری اسلامی ظرفیت تبدیل شدن به نهاد واسط میان دانشگاهیان و جامعه را دارد و تا زمانی که چنین امکانی روائی ندهد نمی‌توان از قدرت افکار عمومی استفاده کرد.

به گفته وی، قدرت افکار عمومی به معنای مشارکت افکار در مفاهیم است، باید میان وزارتخانه، دانشگاه و رسانه‌هایی چون ایرنا ارتباط قوی برقرار و نهادهای جدید ایرنا، این خبرگزاری را در مفهومی تازه تعریف کرد در حالی که پیش از آن جایگاه مرجعیتی این خبرگزاری میان خبرگزاری‌های داخلی شدت افت کرده بود که این مدیریت برای ارتقای آن از فناوری‌های جدید بخونی استفاده کرد.

خانیکی ادامه داد: رویکرد تازه ایرنا باعث شکل‌گیری پدیده و نهادهایی شد که این رسانه را در کنار شبکه‌های مجازی قرار داد و در این راه به نیروهای جوان اعتماد کرد. ایرنا در این جوانگرایی بر نیروهای متخصص تکیه کرد و از کارشناسان ارتباطات و رسانه یاری خواست. چنین اقداماتی فرصتی به نهادهای علمی داده است تا از روزنه کوچک ارتباطات ایرنا، خود را در افکار و حوزه عمومی نمایان سازند. وی در ادامه سخنان خود گفت: در حوزه عمومی و افکار عمومی کمتر از یکپهزار دانشگاهی در حال گفت‌وگو هستند در حالی که حدود ۷۵ هزار عضو هیأت علمی در کشور وجود دارد. در برابر این ناآمنای رسانه‌ها نیز نیاز به تولید محتوا و مضمون دارند. از این روی می‌توان از چنین ظرفیتی برای پیوند جامعه و دانشگاه استفاده کرد. «دیگر نمی‌توان با نگفتن و ندیدن در چنین فضایی زندگی کرد بلکه با گفتن و دیده شدن است که می‌توان ادامه داد. زبان ارتباطی گفتن و دیده شدن باید در دانشگاه و زبان علمی هم در رسانه‌هایی چون ایرنا تقویت شود.»

وی افزود: وزارت امور خارجه از نهادهایی است که سخن گفتن در حوزه عمومی از هر دستگاه دیگری در آن دشوارتر است؛ سخنگوی وزارت خارجه بودن سخت‌تر از سخنگویی هر وزارتخانه دیگری است. اما با ورود فناوری‌های جدید، شاهد توییت‌های وزیر امور خارجه در فضای مجازی و صفحه شخصی وی بودیم. در چنین شرایطی پست سخنگوی دولت در حاشیه قرار می‌گیرد. «چنین تغییراتی از یک سو وعقب ماندن در زمینه فهم سیاسی، فرهنگی و اجتماعی باعث تضعیف مرجعیت رسانه‌های رسمی شده و در مواقعی نسبت به شبکه و رسانه‌های رقیب خارجی عقب مانده‌ایم.» به بیان این استاد دانشگاه علامه، در مفاهیم قدیمی، ژورنالیسم و روزنامه‌نگاری در تضاد با کار علمی قرار می‌گیرد اما با توجه به تغییرات جدید اگر حوزه علمی خود را در عرصه عمومی مطرح نسازد و زبان ارائه خود را نباید، از اهداف اصلی خود دور می‌شود. در این نشست برخی شرکت‌کنندگان همچنین درباره نقش رسانه در تقویت مناسبات دانشگاه‌ها و جامعه و نقش جامعه دانشگاهی در حل چالش‌ها به بحث و تبادل نظر پرداختند.

■ **لزوم ارائه راه حل از سوی دانشگاهیان**

غلامرضا ظریفیان استاد تاریخ دانشگاه تهران و معاون دانشجویی وزارت علوم در دولت اصلاحات در ادامه این نشست گفت: تا چندی پیش امکان بحث‌های آسیب‌شناسانه در مرجع عام علمی و دانشگاهی وجود نداشت در حالی که در یک دهه اخیر بحث‌های آسیب‌شناسانه پررنگ شده است اما زمان آن فرا رسیده که از این مرحله نیز عبور کرده و به دنبال ارائه راه حل باشیم.

وی با تأکید بر اینکه پرداختن بیش از اندازه به آسیب‌ها خود به نوعی بروز آسیب را به دنبال دارد عنوان کرد: زمان ارائه راه حل‌ها فرا رسیده‌و از رسانه‌هایی چون ایرنا و دانشگاه‌ها باید برای حل آسیب‌ها کمک خواست.

■ **لزوم القای امید در جامعه**

رضا فرجی دانا استاد دانشگاه و رئیس انجمن آموزش مهندسی ایران نیز در ادامه نشست به فعالیت‌های خبری و اطلاع‌رسانی خبرگزاری جمهوری اسلامی در رابطه با سیل اشاره کرد و گفت: جامعه دانشگاهی و علمی کشور می‌تواند از این اطلاعات استفاده کند. وی با تأکید بر این‌که جامعه دانشگاهی نقش مؤثری در القای امید در جامعه دارد، عنوان کرد: جامعه دانشگاهی کشور در القای امید در جامعه به جای ناامیدی، رفع مشکلات و فائق آمدن بر آنها نقش بسزایی دارد.

■ **بازار رسانه‌ای فعالیت دانشگاه‌ها را بی‌سوی حل مشکلات**

محمود نیلی احمدآبادی رئیس دانشگاه تهران و رئیس هیأت ویژه گزارش ملی سیلاب‌ها نیز در ادامه به ورود دانشگاهیان به ماجرای سیل اخیر کشور اشاره کرد و گفت: سیل کنونی محصول عملکرد دهه‌های گذشته است که فرصتی برای آینده‌نگری ایجاد کرده است. وی افزود: در این باره رسانه‌هایی چون ایرنا با روایت دقیق اطلاعات ضمن فقری دانشگاه‌ها و فراآیندهای تصمیم‌سازی بوده است. سیل اخیر علاوه بر درس‌هایی که داشت لزوم آینده‌نگری و اتخاذ راهبرد را نیز بیش از گذشته نشان داد. نیلی احمدآبادی سیل ۹۸ را آزمونی برای دانشگاهیان و متخصصان کشور عنوان کرد و گفت: هدف ما ارتباط مداوم با جامعه است. داشتن اطلاعات دقیق و ارتباط با مردم و همچنان در کانون موضوعات جمهوری اسلامی قرار گرفتن از دیگر دستاوردهای سیل بود.

وی گفت: دانشگاهیان با ارائه راه حل‌هایی از مرحله آسیب‌شناسی مسائل عبور کرده‌اند اما عملی شدن راه حل‌ها موضوع مهمی است که به دستگاه‌های اجرایی مربوط می‌شود. این در حالی است که از طرفی اشتیاق مدیران کشور برای برگزاری نشست با خواشانه‌های فقری دانشگاه‌ها افزایش یافته است. رئیس دانشگاه تهران با تأکید بر اینکه گزارش فعالیت‌های دانشگاهیان به اطلاع مردم نمی‌رسد، تصریح کرد: در تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری‌های ۴۰ سال اخیر نهادهای دانشگاهی نادیده انگاشته شده‌اند در حالی که در تمامی کشورها دانشگاه‌ها در مسیرهای تصمیم‌گیری قرار می‌گیرند. بسیاری از چالش‌های امروز ناشی از نادیده انگاشتن دانشگاه‌ها در فرآیندهای تصمیم‌سازی است. به بیان وی، دانشگاه‌ها در شرایط کنونی فعال‌تر از گذشته شده‌اند و دیگر در کناری قرار ندارند. نیلی احمدآبادی با بیان اینکه در سیل اخیر دانشگاه‌ها به‌طور خودجوش وارد میدان شدند، تصریح کرد: در چنین شرایطی بدنه روشنفکری با بدنه جامعه و دولت باید ارتباط برقرار کنند. این فعالیت‌ها ظرفیت مناسبی برای رسانه‌ها بوده‌ایرنا باید این امکان را بدهد. انعکاس توان فکر، کارآفرینی و خلاقیت دانشگاه‌ها در رسانه‌ها در حل مسائل کشور، مؤثر است.